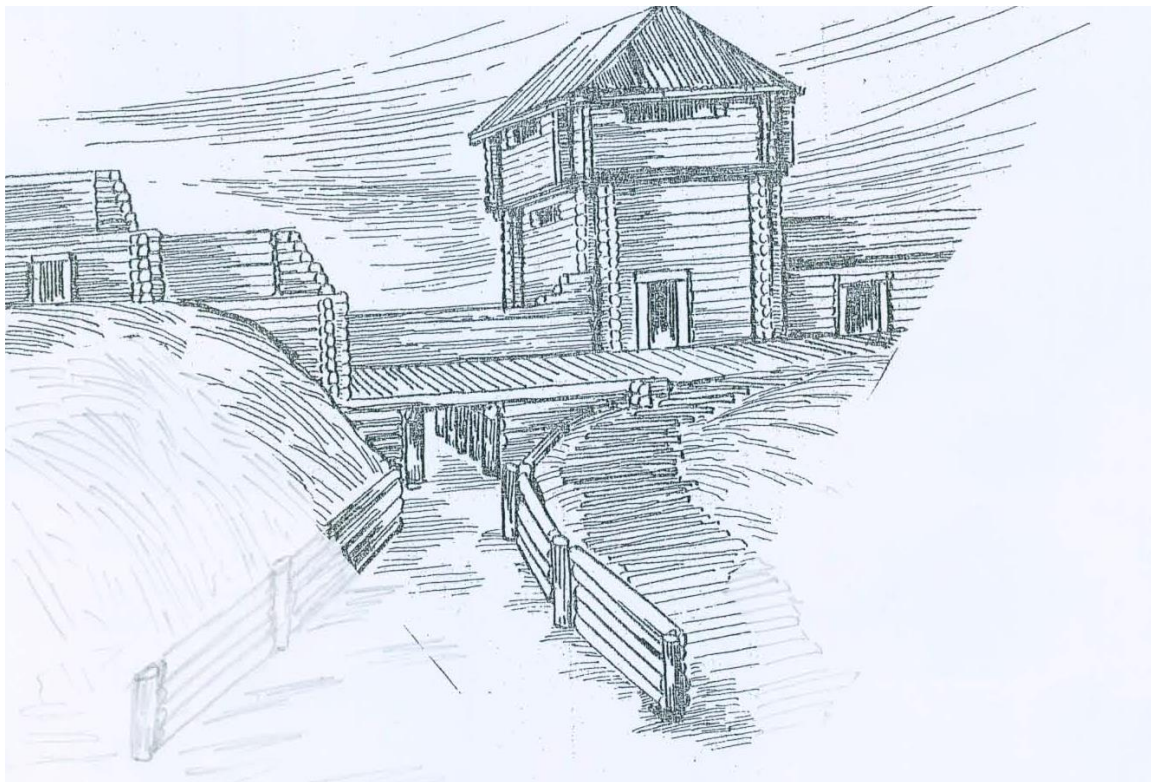

Izstrādāta
2006.gada decembrī

Mežotnes pilskalna senvietu kompleksa ATTĪSTĪBAS STARTĒGIJA 2007.-2022.G.

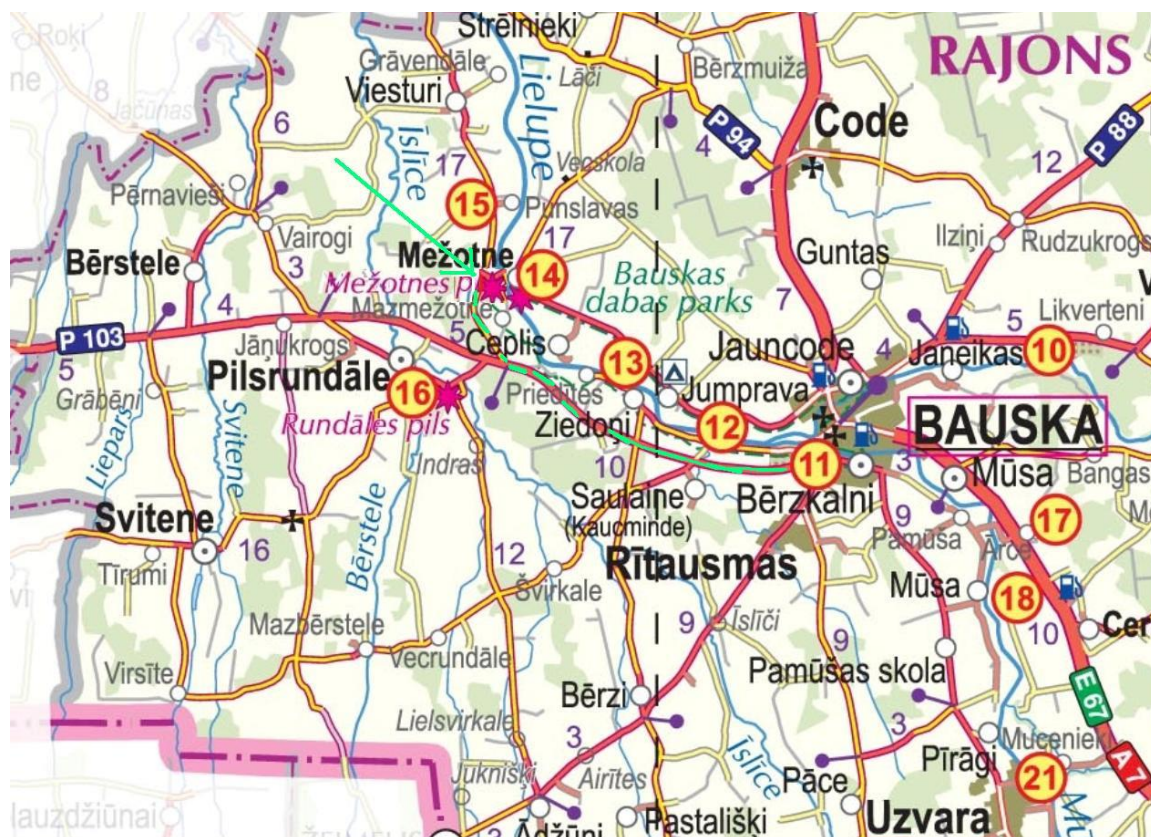

PILSRUNDĀLE, 2006

SATURS

1. Objekta atrāšanas vieta un apraksts
2. Esošas situācijas izvērtējums. SWID analīze
3. Stratēģiskie attīstības virzieni un uzdevumi
4. Monitorings

1. OBJEKTA ATRĀŠANAS VIETA UN APRAKSTS

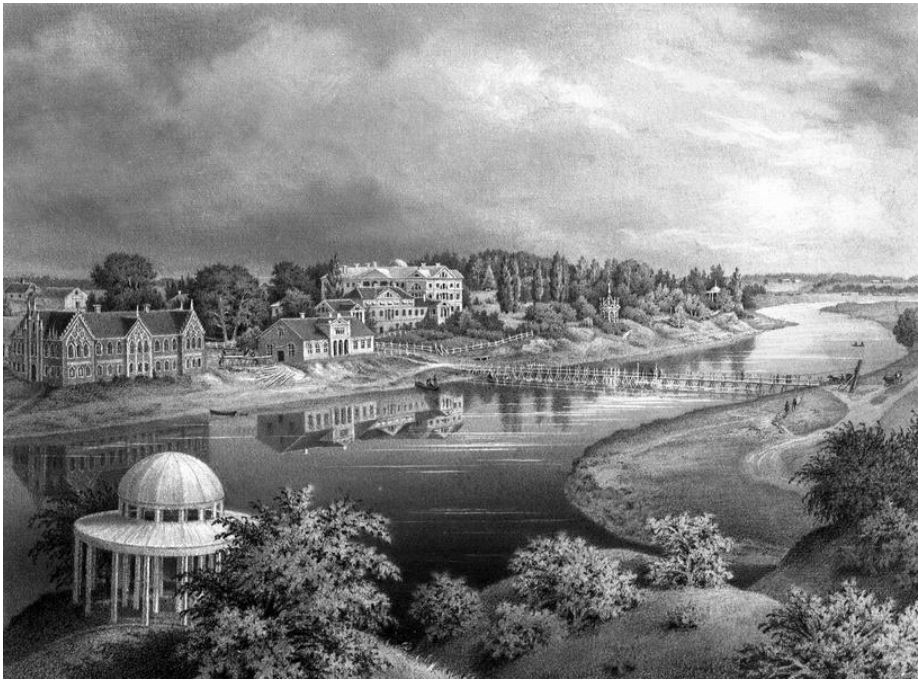
Bauskas rajonā, Rundāles pagastā, Lielupes kreisajā krastā pretī Mežotnes pilij, 4 km attālumā no Rundāles pils atrodas Valsts nozīmes arheoloģijas pieminekļi "Mežotnes pilskalns ar senpilsētu" (Valsts aizsardzības nr. 354) un Vīnakaļns pilskalns (Valsts aizsardzības nr. 356). Senpilsētas teritorijā atrodas arī ievērojami vēsturiskie objekti Mežotnes senkapi (kreisajā Lielupes krastā, Mežotnes pagastā) un **Mežotnes ev. luterāņu baznīca** (1567.g.celšanas gads), kurai ar 1960.g. lēmumu arhitektūras pieminekļa statuss ir nomainīts pret vēsturiskas nozīmes objekta statusu un kura XX gadsimta 70-ajos gados tika pārvērsta par minerālmēslu glābtuvi.

Mežotnes pilskalna senvietu kompleksam ir ievērojama vēsturiska un zinātniska nozīme Latvijas aizvēsturē. Arheologi Mežotnē strādājuši 1895., 1938.-1940.,1942., 1948.-1949., 1969.-1970. gados. Senā Mežotne ar pili un pilsētu bija Zemgales novada Upmales centrs. Kā seno austrumzemgaļu kultūras un tirdzniecības centrs, Mežotne vairakkārt pieminēta XIII gs. rakstītajos vēstures avotos. Mežotnes pilskalns ar senpilsētu minams līdzās Tērvetei, kam bija svarīga nozīme zemgaļu cīņās pret krustnešiem. Valnī konstatētie 10 slāņi reprezentē pils vēstures piecus gs, no 9. līdz 13. gadsimtam ieskaitot. Šo piecu gadsimtu laikā pils iznīcināta un atjaunota 10 reizes.

Blakus esošā Vīna kalna izmantošanas veids nav līdz galam noskaidrots. Pastāv hipotēze, ka Vīna kalns ir par Mežotnes pilskalnu vecāks nocietinājums, vēlāk (XVII gs.) tur tika izveidotas terases vīnogu stādīšanai. 1948.- 1949.g. Zinātniskas akadēmijas Vēstures institūta ekspedīcija izmērīja Mežotnes arheoloģisko kompleksu un ar zondēšanas palīdzību noteica senpilsētas robežas.

1948.- 1949.g. Zinātniskās akadēmijas Vēstures institūta ekspedīcija izmērīja Mežotnes arheoloģisko kompleksu un ar zondēšanas palīdzību noteica senpilsētas robežas. 1938.-1940.gada arheoloģiskās ekspedīcijas laikā tika pārrakts pilskalna lielais valnis un vārtu vieta. Šiem izrakumiem neapšaubāmi bija liela nozīme Mežotnes senvietu izpētē, bet arheologi pēc izpētes pabeigšanas atstāja pārrakumus atsegtus. Tādi tie ir joprojām, tikai uz pārrakuma malām izauguši lieli koki un pārrakumu malas periodiski nobrūk. Šāda situācija apdraud gan arheoloģiskā pieminekļa eksistenci, gan pilskalna apmeklētājus. Zeme no pārrakuma vietām izbērtā uz vaļņa ārējas malas un iekšējā laukumā, ar gadiem ir aizaugusi ar kokiem un krūmājiem. Ārejš aizsardzības valnis ir aizaudzis ar krūmājiem un nav pārskatāms. Tājā pašā laikā, no pilskalna paveras viens no labākajiem skatiem uz Lielupes ieleju, kas ticis novērtēts jau pirms vairākiem gadiem, jo ir vairākkārt ieteikts, kā ainaviski vērtīgs skatupunkts tūrisma ceļvežos.

Objekta nepietiekama apsaimniekošana bojā skatu un ainavas vizuālo uztveri, kā arī mulsina apmeklētājus, nedodot pilnu priekšstatu par pilskalna izskatu senatnē.

Pilskalni ar to tuvāko apkārtni atrodas pašvaldības īpašumā, bet senpilsēta ir privātā īpašumā un tiek lauksaimnieciski apstrādāta. Mežotnes ev.luteriskā baznīca un mācītājmuižas apkārtnē ir Mežotnes draudzes īpašums. Teritorija ir maz sakopta un ap mācītājmuižu sāk aizaugt ar krūmiem, jo draudzei pieejamie resursi nedot iespēju uzturēt teritoriju pienācīgā kārtībā.

2006.g.

1930.g.

Pie baznīcas atrodas Mežotnes baznīcas kapi, tajā skaitā Līvenu dzimtas kapi. Pieminekļu stāvoklis ir neapmierinošs. **Šarlotes fon Līvenas piemineklis** atrodas Rundāles pils pagrābstāvā, jo savā atrašanās vietā pie baznīcas, tas netika pasargāts no vandālisma.

Laika gaitā teritorijā ir izveidojušies citi unikālie objekti, kā arī notikuši īpaši notikumi:
– **Avots “Esi tik dzidrs, ka šis avots”** – ierīkots 1926.g. vietējo jauniešu organizāciju korporācijas brīvprātīga darba rezultātā

- Latvijas tēlnieka **Mārtiņa Zaura no ozola stumbra izkaltais piemineklis** “Uzvarai pār svešzemju iebrucējiem”. Pieminekļa virspusē – uzvarētāja - senā zemgaļa galva, centrālajā daļā iekalti tā laika ieroču fragmenti u.c. vēstures liecinieki, kā arī mērķtiecīgi izveidota senā zemgaļa piga, lejasdaļā ozola stumbra izcilnī iekalta krustnešu barveža galvas atlieka. Piemineklis ir uzstādīts 1974.g. 14.septembrī;

- “**Zemgales osta**” – senos laikos pilskalna sasniegšanai viss attīstītāis ceļš ir bijis ūdens ceļš, kad no jūras līdz Mežotnei varēja nokļūt ar kuģi. Ostas vieta pilskalna pakājē nedod vizuālu pārliecību par šīs vietas izmantošanu kā kuģu piestātņi;

- **pārceltuvas** pastāvēšana abu Lielupes krastu savienošanai;

- Valsts nozīmes **Senču atceres svētki** (Zemgales svētki Latvijas Republikā 30-jos gados)

1936.g..

Mežotnes pilskalns un Vīna kalns atrodas Lielupes aizsargjoslā un **dabas parkā “Bauska”**, kas ir Eiropas nozīmes aizsargājamā dabas teritorija Natura 2000. INTERREG IIIA projektā “INAWARE - Pārrobežu sadarbība starp Bauskas un Biržu rajoniem integrētā dabas un ūdens resursu apsaimniekošanā” ietvaros tiks pabeigta dabas aizsardzības plāna dabas parkam „Bauska” izstrāde.

2006.g. aprīlī ainavu arhitekts A.Igals sagatavoja “Mežotnes kulturvēsturiskās ainavas reģenerācijas priekšlikumus”, 16.05.2006.g. Valsts Kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija izsniedza nosacījumus un 27.07.2006.g. Valsts vides dienesta Jelgavas reģionālās vides pārvaldes tehniskus noteikumus Nr.329 minēto priekšlikumu īstenošanai.

Dažādu laika posmu rakstītos avotos informācija par seno Mežotni atkārtojas, taču XX gs. notikumu apraksts, cilvēku pūles saglabāt un attīstīt šo teritoriju, izveidojušās tradīcijas un padomju perioda ietekmē praktiski nav izpētīti. Mežotnes pilskalnam ar senpilsētu nav ne žogu, ne apmeklēšanas aprobežojumu, un teritorija ir pieejama plašai sabiedrībai. Tas tiešām “ir sabiedrības garīgais, kultūras, sociālais un ekonomiskais kapitāls, kura vērtība ir neaizvietoājama”. Potenciāls resurss, kura izmantošana ir sākumstadijā.

2. Izvērtējums. Stipro un vājo pušu analīze

Stipro un vājo pušu analīzes (SVID) ietvaros ir novērtēti Mežotnes pilskalna ar senpilsētu kā tūrisma objekta izvērtējums

Iekšējie faktori	
Stiprās puses	Vājās puses
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Valsts nozīmes arheoloģiskais piemineklis; ✓ Lielākais nocietinājums senā Zemgalē, zemgaļu valsts Upmales centrs; ✓ Ļoti izdevīga atrašanās vieta, tūrisma galamērķu (Rundāles pils, Bauskas pils, Mežotnes pils) tuvumā; ✓ Bagāta vēsture no seniem laikiem līdz mūsdienām, lielisks pamats daudzveidīgo tūrisma maršrutu veidošanā; ✓ Ainaviski pievilcīga teritorija, kas turklāt vēl atrodas pašvaldības īpašumā; ✓ Teritorija daļēji pārklājas ar Dabas parka "Bauska" (NATURA2000) teritoriju; ✓ Pieejami cilvēkresursi ar augstu kvalifikāciju kultūrvēstures jomā (Rundāles pils speciālisti un eksperti); ✓ Tālsatiksmes ceļu tuvums; ✓ Atsākta tradīcija "Mežotnes pilskalna svētki" 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Teritorijas nepietiekama apsaimniekošana; ✓ Pašreizējais nepievilcīgais izskats, aizaugums ar krūmājiem; ✓ Nav labiekārtošanas elementu un iezīmētas pastaigu takas; ✓ Slikts piebraucamais ceļš; ✓ Ceļa norādes par objekta atrašanās vietu trūkums; ✓ Informatīvo materiālu trūkums par vēsturiskiem notikumiem; ✓ Mežotnes ev.lut. baznīcas draudzes nepietiekama kapacitāte baznīcas un pieguļošās teritorijas uzturēšanā; ✓ Vīnalkalna pilskalna nepieejamība interesentiem; ✓ Pārcelšanas iespējas trūkums uz labo Lielupes krastu; ✓ Nepietiekams zināšanu līmenis vietējo iedzīvotāju vidū par objekta nozīmīgumu; ✓ 1940.g. arheoloģiskie Lielā vaļņa pārrakumi sabojāja kopējo pieminekļa tēlu un dod pamatu palielināties erozijai; <ul style="list-style-type: none"> ✓ Pilskalna pakāpei ir pavasara applūšanas risks; ✓ nav organizētas un labiekārtotas auto stāvvietas; ✓ nav ūdenstūrisma pielāgotas piestātnes

Ārējie faktori

Iespējas	Draudi
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Vērtīgo kultūrvēsturisko un dabas mantojumu izmantot saudzīgi, bet intensīvi; ✓ Uzkrāt zinātnisko informāciju un tālāku pētījumu veikšana par vēsturiskām tēmām; ✓ Attīstīt trūkstošu infrastruktūru; ✓ Labiekārtot teritoriju, pielāgojot to cilvēku relaksējošai un izzinošai atpūtai; ✓ Izveidot daudzveidīgu piedāvājumu, vērstu uz vairākām mērķa grupām; ✓ Organizēt vides izglītības attīstību; ✓ Piesaistīt uzņēmējus pakalpojumu attīstībai; ✓ Panākt Mežotnes pilskalna senvietu kompleksa iekļaušanu vietējos un starptautiskas nozīmes tūrisma maršrutos; ✓ Organizēt brīvprātīgo darbu teritorijas labiekārtošanā; ✓ Pārņemt savā īpašumā Mežotnes baznīcu ar pieguļošo teritoriju; ✓ Iniciēt pušu sadarbību pārcelšanas pāri Lielupei iespēju nodrošināšanai.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Investīciju trūkums infrastruktūras attīstībai; ✓ Reģiona attīstības prioritāšu maiņa; ✓ Nepietiekami tehniskie resursi teritorijas apsaimniekošanai; ✓ Izveidotas infrastruktūras uzturēšanas izmaksu sadārdzinājums.

Izvērtējot gan iekšējo faktoru stiprās un vājās puses, gan ārējo faktoru iespējas un draudus, var secināt, ka Mežotnes pilskalna senvietu kompleksa attīstībai ir liels potenciāls un iespējas.

Ir plašas iespējas veidot senvietu kompleksu kā starptautiski un nacionāli atpazīstamu, vēsturiskām vērtībām bagātu tūrisma objektu. Par nozīmīgāko šķērslī / draudiem var uzskatīt investīciju trūkumu infrastruktūras pilnveidošanai un apkārtējās teritorijas sakopšanai un atjaunošanai.

3. Stratēģiskie attīstības virzieni un uzdevumi

Mežotnes pilskalna senvietu kompleksa attīstības redzējums

Visā senpilsētas teritorijā izveidot kultūras, vēsturiskām un dabas vērtībām bagātu, ekonomiski un sociāli attīstītu, starptautiskā un nacionālā līmenī atpazīstamu, visiem pieejamu objektu ar plašu piedāvājumu. Veicināt Latvijas un Rundāles novada kultūrvides attīstību un saglabāšanu, kā arī kultūrvēsturisko mantojuma nozīmes popularizēšanu.

Virsmērķi:

- 1) Saglabāt Zemgales kultūras materiālo un nemateriālo mantojumu;
- 2) Veicināt sabiedrības interesi un izpratni par seno zemgaļu vēsturi, kultūras mantojuma saglabāšanu;
- 3) Veicināt sabiedrības interesi dabas vērtību aizsardzības un saglabāšanas jautājumos;
- 4) Iekļaut Mežotnes pilskalnu Zemgales reģiona tūrisma apritē;
- 5) Izveidot Mežotnes pilskalnu par apmeklētājiem pievilcīgu apskates objektu kompleksā ar citiem Zemgales reģiona objektiem, īpaši ar tuvāk esošiem Mežotnes un Rundāles pilīm.

Darba uzdevumi.

1. Infrastruktūras sakārtošanai un materiāla mantojuma saglabāšanai:
  - 1.1. Organizēt teritorijas pastāvīgu apsaimniekošanu.
  - 1.2. Veikt ainaviskās un retināšanas cirtes Mežotnes pilskalnā un Vīnakalnā.
  - 1.3. Attīrīt atsevišķu skatu līnijas un skatu perspektīvu, atbrīvojot no aizaugumiem pilskalnu vaļņus, nepieļaujot turpmāk to aizaugšanu.
  - 1.4. Mežotnes pilskalna Lielā vaļņa renovācija, arheoloģisko izrakumu aizbēršana.
  - 1.5. Ziemeļu uzejas pilskalnā rekonstrukcija.
  - 1.6. Dienvidu uzejas pilskalnā atjaunošana.
  - 1.7. Gājēju taku iekārtošana.
  - 1.8. Nodrošināt iespēju interesentiem nokļūt uz Vīnakalna pilskanu.
  - 1.9. Skatu laukumu, platformu izvietojums.
  - 1.10. Restaurēt un pēc restaurācijas pārcelt citā vietā (ārpus applūšanas teritorijā) M. Zaura ozolzīmi "Uzvarai pār svešzemju iebrucējiem"

- 1.11. Izveidot labiekārtotas atpūtas vietas (ugunskura vietas, atkritumu konteineri, tualetes, atkritumu savākšanas vietas).
  - 1.12. Auto stāvlaukumu optimāla izvietojuma izvērtēšana, tehniskā projekta sagatavošana, to realizācija.
  - 1.13. Rekonstruēt piebraucamo ceļu “Saulīte – Mazmežotne – Senči”.
  - 1.14. Uzstādīt norāžu zīmes par objekta atrāšanās vietu pie valsts ceļiem „Dobele - Bauska” un „Mežotne – Viesturi - Jaunsvirlauka”.
  - 1.15. Rekonstruēt avotu.
  - 1.16. Zemgaļu ostas krasta līnijas nostiprināšana un laivu piestātnes organizēšana.
  - 1.17. Panākt pārcelšanas pār Lielupei nodrošināšanu bez nepieciešamības doties uz Bausku.
  - 1.18. Veicināt Mežotnes baznīcas rekonstrukciju, atgriežot sākotnējo vēsturisko izskatu un izmantošanas iespējas visā gada garumā.
  - 1.19. Rast iespēju atjaunot Mežotnes baznīcas mācītāja muižu, izveidojot tajā pastāvīgas ekspozīcijas, kas atspoguļo Mežotnes pilskalna senvietu kompleksa vērtības.
  - 1.20. Labiekārtot Mežotnes baznīcai pieguļošo teritoriju, tajā skaitā kapu teritoriju un mācītāja muižas teritoriju.
  - 1.21. Veikt dendroloģisko apstādījumu izvērtējumu, nepieciešamības gadījumā novērst trūkumus.
2. Darba uzdevumi nemateriāla mantojuma saglabāšanā un iedzīvotāju izglītošana:
- 2.1. Organizēt informatīvo materiālu (tekstuālo, vizuālo, liecinieku atstāsti) savākšanu par teritorijas vēsturi, notikumiem.
  - 2.2. Nodrošināt atbilstošu nozaru Latvijas un ārvalstu ekspertu piesaistīšanu teritorijas izpētei un rekonstrukcijas organizēšanai.
  - 2.3. Izveidot informatīvus standus un norāžu zīmes pa vēstures un dabas vērtībām.
  - 2.4. Iedzīvināt tradīciju organizēt publiskus pasākumus, tajā skaitā vēstures rekonstrukcijas pasākumus, Mežotnes pilskalnā.
  - 2.5. Nodrošināt sabiedrības informēšanu un izglītošanu kultūrvēstures mantojuma un dabas vērtību saglabāšanas jautājumos.
  - 2.6. Veicināt seno amatu popularizēšanu un iedzīvināšanu ikdienās dzīvē.
  - 2.7. Sekmēt vides gidu kustību, organizējot ieinteresētiem cilvēkiem nepieciešamās apmācības.
  - 2.8. Attīstīt tematiskus maršrūtus dažādām mērķa grupām. Panākt to iekļaušanu kopējā Bauskas rajonā tūrismā plūsmā.
  - 2.9. Regulāri informēt sabiedrību par objekta attīstības norisi, piesaistīto finansējumu un veicamām aktivitātēm.

2.10. Iekļaut veicamus darbus pagasta attīstības plānošanas dokumentos.

Nosprausto uzdevumu veikšanai piesaistīt nepieciešamo finansējumu no Latvijas, ES fondiem un citu finanšu instrumentiem.

4.Stratēģijas izpildes monotorings.

Ikgadēji izvērtēt plānoto darbu izpildi, nepieciešamības gadījumā veikt papildinājumus un precizējumus. Vēlams veikt monetāro izvērtējumu plānotiem darbiem, kā arī uzskaiti paveiktiem.

Izvērtēšanas darbu veic Attīstības nodaļas speciālisti, vai tam pielīdzinātas amatpersonas.

Rundāles pagasta priekšsēdētājs /paraksts/ A.Okmanis